

FemPlatz

UDRUŽENJE GRAĐANKI

FemPlatz u 2018. godini

Programski izveštaj

Sadržaj

Uvod	3
Sprečavanje rodno zasnovane diskriminacije i nasilja	5
Zakonodavne i zagovaračke inicijative na nacionalnom nivou	7
Sprečavanje nasilja nad ženama.....	8
Femicid.....	8
Nasilje nad ženama iz posebno osetljivih društvenih grupa.....	9
Ekonomski položaj i radna prava žena.....	9
Građansko i političko učešće žena u Srbiji.....	10

Uvod

Udruženje građanki FemPlatz osnovano je 18. septembra 2017. godine kao nevladino, nestranačko i neprofitno udruženje građanki i građana radi ostvarivanja ciljeva u oblasti zaštite od diskriminacije i ostvarivanja prava žena i dece iz višestruko marginalizovanih grupa.

Naša vizija je društvo koje poštuje različitosti, neguje kontinuirano unapređivanje znanja i veština i obezbeđuje pristup i ostvarivanje prava građankama i građanima bez diskriminacije.

Naša misija je kreiranje podržavajućeg okruženja za rodnu ravnopravnost, inkluzivni rast i društvenu uključenost žena i dece iz osetljivih društvenih grupa, kroz osnaživanje žena, unapređivanje javnih politika i praksi zasnovanih na znanju i informacijama i jačanje kapaciteta različitih aktera.

Ciljevi udruženja

1. zalaganje za unapređivanje položaja žena i dece u društvu, ostvarivanje njihovih prava i potpuno društveno uključivanje, posebno žena i dece iz višestruko marginalizovanih grupa;
2. zalaganje za pristup pravima na jednakoj osnovi bez diskriminacije;
3. promovisanje kulture nenasilja, tolerancije i ravnopravnosti;
4. razvijanje društva zasnovanog na znanju, informacijama i kontinuiranom učenju;
5. zalaganje za unapređivanje politika i prakse u oblasti ravnopravnosti i ljudskih prava, koje su zasnovane na nepristrasnim i kvalitetnim istraživanjima i analizama stanja;
6. zastupanje, promovisanje i jačanje ekonomskog osnaživanja žena, društvene participacije i zaštite dece i žena od nasilja.

Šta je za nas odgovornost?

Želimo društvo u kojem je svakoj ženi i devojčici obezbeđena:

- Ravnopravnost
- Samostalnost i poštovanje lične autonomije
- Društveno uključivanje i participacija
- Osnaživanje

Važno nam je da budemo odgovorne pred svim ženama čije interese zastupamo, partnerima, institucijama i donatorima zato što tako stvaramo jače veze, radimo u skladu sa načelima naše organizacije, jačamo i postajemo otpornije na spoljašnje napade ili promene. Odgovornost podrazumeva načine na koje organizacija odgovara na potrebe i pitanja svojih korisnica i korisnika, kako pitanje odgovornosti unosi u svoje interne dokumente i način rada, odluke, programe i aktivnosti. U ovom kontekstu, korisnice su za nas sve žene koje učestvuju u našim aktivnostima, obukama, koje nas kontaktiraju ili čije interese zastupamo. Pored toga,

naša korisnička grupa je veoma široka zato što aktivnostima na poboljšanju zakona i javnih politika u Srbiji doprinosimo unapređivanju položaja svih žena i devojčica.

Za nas odgovornost znači:

- Poštovanje i primena načela ravnopravnosti u svemu što radimo;
- Stalni dijalog sa ženama, institucijama i organizacijama koje su važne za poboljšanje položaja žena u našem društvu;
- Aktivno učešće žena i poštovanje njihove autonomije i iskustva;
- Redovno merenje uticaja i rezultata našeg rada i planiranje programa na osnovu dobijenih rezultata.

Kako pitanje odgovornosti ne bi ostalo samo načelo, počele smo realizaciju projekta Resilient Roots i radimo na uspostavljanju konkretnih načina komunikacije i traženja mišljenja o našem radu kako bismo izgradile poverenje i odgovornost prema svima sa kojima radimo. Ovaj proces podržavaju CIVICUS, Accountable Now, Keystone – accountability for social change.

Najviše podrške imamo za:

Poštovanje

Aktivistkinje FemPlatz-a se ponašaju prema meni sa poštovanjem: **86%** pozitivnih odgovora

Doslednost

Organizacija radi ono što kaže da će uraditi: **76%** pozitivnih odgovora

Odgovornost

Znam da će organizacija odgovoriti na moje potrebe i pitanja: **71%** pozitivnih odgovora

Tokom avgusta i septembra 2018. godine, naše korisnice su popunjavale početni upitnik o odgovornosti organizacije FemPlatz. Ukupno je 53 žena učestvovalo u ovom procesu, a rezultati su nam pokazali u kojim oblastima smo uspešne, ali i na čemu moramo više da radimo u sledećem periodu.

Za nas je posebno važan rezultat da su korisnice ocenile da je organizacija veoma

odgovorna i da svoj rad bazira na vrednostima ravnopravnosti, da radi na važnim aktivnostima za poboljšanje društva i da radi sa dosta profesionalizma, ekspertize i iskustva.

Na čemu treba više da radimo?

Na boljem predstavljanju i komunikaciji našeg rada zato što **samo 48% korisnika/ca** razume čime se bavi organizacija FemPlatz.

Na povezivanju i obezbeivanju podrške za naš rad.

Da li biste pozvali druge osobe da podrže rad organizacije?

Pozitivnih odgovora: 48%

Pasivnih odgovora: 24%

Negativnih odgovora: 29%

Neke korisnice su navele da ne bi pozvale druge osobe da podrže organizaciju FemPlatz, a kao razloge navode:

- Nema dovoljno informacija o mogućnostima i aktivnostima u koje se mogu uključiti i druge žene.
- Nema dovoljno aktivnosti i događaja u ruralnim sredinama kako bi žene sa sela mogle da se priključe.
- Saradnice organizacije

imaju dovoljno ekspertize i znanja i ne deluje kao da im je potrebna dodatna podrška.

Veoma nam je važno da pravovremeno informišemo sve žene koje prate naš rad o aktivnostima, ciljevima, postignutim rezultatima i mogućnostima uključivanja u naš rad. Na osnovu dobijenih povratnih informacija isplanirale smo da u sledećem periodu više radimo na kreiranju različitih sadržaja i načina predstavljanja našeg rada, kroz direktnu komunikaciju sa korisnicama, izradu informativnog materijala, prisustvo na društvenim mrežama, organizovanje povremenih tematskih sastanaka i izradu biltena o našem radu.

Sprečavanje rodno zasnovane diskriminacije i nasilja

Naša strateška orijentacija je da doprinesemo razumevanju fenomena rodno zasnovane diskriminacije i nasilja i aktiviramo relevantne aktere kako bi sprečavanje i zaštita žena i devojčica od diskriminacije i nasilja bila unapređena. Takođe, želimo da utičemo na bolje zakone i javne politike u oblasti rodne ravnopravnosti na različitim nivoima i u različitim sektorima, kroz uspostavljanje baze podrške za zagovaranje i prepoznavanje preporuka koje FemPlatz sa partnerima upućuje međunarodnim ugovornim telima za ljudska prava. Kroz naš rad formulišemo preporuke za unapređivanje rodne ravnopravnosti koje su zasnovane na relevantnim i savremenim istraživanjima.

Kao i u drugim oblastima, naše aktivnosti su istraživanja i analize politika, jačanje kapaciteta različitih aktera i zagovaranje na nacionalnom i međunarodnom nivou u partnerstvu sa različitim organizacijama, ustanovama i pojedinkama/pojedincima. Za analizu položaja žena u Srbiji, 2018. godina je bila važna zato što je Republika Srbija podnela periodični izveštaj o primeni Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, a Komitet (CEDAW) je na 72. predsesiji razmatrao izveštaj Srbije i uputio državi listu dodatnih pitanja. Kako bismo

obezbedile da određena pitanja koja nisu bila predstavljena u državnom izveštaju budu razmatrana, uputile smo [pisani prilog Komitetu za eliminaciju diskriminacije nad ženama o položaju žena u Srbiji](#)¹. Prilog je pripremljen u partnerstvu sa [A11 Inicijativom za ekonomska i socijalna prava](#). U prilogu smo navele važnost sledećih tema:

- Uticaj mera štednje na ženska ljudska prava sa naglaskom na izradu procene uticaja politika štednje na rodnu ravnopravnost u Srbiji
- Rasprostranjenost rodnih stereotipa i isticanja patrijarhalnih uloga žena/devojčica od strane visokih državnih službenika.
- Neravnopravnost pred zakonom za žene sa invaliditetom koje su pod starateljstvom (lišene poslovne sposobnosti) što, između ostalog, vodi prinudnim abortusima, kontracepciji bez informisanog pristanka, prisilnoj sterilizaciji, odvajanju od dece i prisilnim tretmanima koji predstavljaju nehumano i degradirajuće postupanje.
- Učešće žena iz osetljivih društvenih grupa u javnom i političkom životu.
- Pravo nedokumentovanih Romkinja na zdravlje i pristup besplatnoj prenatalnoj i materinskoj nezi.

Sa izuzetkom pitanja o uticaju državnih mera štednje na ženska ljudska prava, Komitet je Srbiji uputio dodatna pitanja² o merama za sprečavanje diskriminatornih stereotipa u vezi sa ulogom žena i muškaraca u porodici i društvu, kao i pitanja u vezi sa pristupom pravdi, merama zaštite od nasilja za žene iz društveno osetljivih grupa i preduzetim merama za obezbeđivanje političke participacije i pristupa besplatnoj zdravstvenoj zaštiti Romkinja. Druge organizacije su, takođe, učestvovala u dijalogu sa Komitetom i poslale svoje priloge, a ova vrsta aktivnosti je za nas veoma važna zato što u sledećem periodu može da obezbedi konkretne preporuke Republici Srbiji kako da radi na unapređenju položaja žena i devojčica.

Tokom leta 2018. godine formirana je [Platforma organizacija sa saradnju sa UN mehanizmima za ljudska prava](#), kojom koordinira Beogradski centar za ljudska prava. Cilj Platforme je da obezbedi ujedinjeni i standardizovan pristup aktivnostima tematskog, pravovremenog i kvalitetnog izveštavanja u odnosu na mehanizme UN za ljudska prava. Rad u okviru Platforme je podeljen u tematske radne grupe koje se kontinuirano i intenzivno bave aktivnostima vezano za određenu tematsku oblast, grupu nosilaca prava, određeni ugovor ili mehanizam Ujedinjenih nacija. U okviru Platforme, FemPlatz **koordinira tematsku grupu za rodnu ravnopravnost**, u kojoj se nalaze i Mreža SOS Vojvodina, Astra, Atina, Gayten-LGBT, Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom MDRI-S, Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom Srbije, Nacionalna organizacija osoba sa invaliditetom Srbije. Organizacije u klasteru za rodnu ravnopravnost definisale su preporuke međunarodnih ugovornih tela koje se tiču unapređenja položaja žena, a u sledećem periodu ćemo pripremiti tematske priloge međunarodnim ugovornim telima (CEDAW), pratiti primenu preporuka, predlagati unapređenje i načine ostvarivanja preporuka.

---

¹ Prilog je dostupan samo na engleskom jeziku

² List of Issues in relation to fourth periodic report of Serbia, CEDAW/C/SRB//Q/4, Committee on the Elimination of Discrimination against Women, 72nd session, 27 July 2018

Zakonodavne i zagovaračke inicijative na nacionalnom nivou

Već više od dve godine se odugovlači sa donošenjem novog Zakona o rodnoj ravnopravnosti, a u javnosti su iznete izjave da „nametanje rodne ravnopravnosti nije dobro, posebno ako želimo da privučemo strane investitore“.

Javna rasprava o Nacrtu Zakona o rodnoj ravnopravnosti realizovana je tokom 2018. godine, a mi smo poslale pisane komentare i učestvovala na javnim konsultacijama. Nakon toga, institucije sistema više nisu preduzele nijednu aktivnost u vezi sa nacrtom ovog zakona.

Kada je ministar za rad, zapošljavanja, boračka i socijalna pitanja, Zoran Đorđević, uputio čestitku ženama povodom međunarodnog dana žena, koristeći se Dučićevim stihovima „Žena ne zna da poštuje nego da voli, ženi ne treba ni da je vi poštujete nego da je volite, poštovanje za njih znači odsustvo svake ljubavi nešto hladno, iz glave, a ne nešto preosećajno iz duše... Sve žene vole bogataše, jer je žena uvek sirota. Pametnih se boje... Ona uvek podlegne jačem, a ne lepšem i umnijem, ni boljem i milijem“ pokazao je zabrinjavajući nivo predrasuda. Nakon reakcije ženskih organizacija, predstavnicu Vlade, poverenice za zaštitu ravnopravnosti, ministar se izvinio „svima koji su pogrešno shvatili“.

Bez obzira na izvinjenje, udruženje građanki FemPlatz poslalo je pritužbu Povereniku za zaštitu ravnopravnosti, u kojoj smo istakle da je izjava ministra Đorđevića diskriminatorska i da je ministar uvredio sve žene, kao i da je pokazao zabrinjavajući i neprihvatljiv nivo stereotipa i predrasuda u vezi sa ženama.

Institucija Poverenika je u julu donela **mišljenje** da je ministar diskriminisao žene svojom izjavom, odnosno da je prekršio odredbe člana 12. Zakona o zabrani diskriminacije, kojim se zabranjuje uznemiravanje i ponižavajuće postupanje, a koje predstavlja ili ima za cilj povredu dostojanstva, ponižavajuće i uvredljivo okruženje. Poverenik za zaštitu ravnopravnosti **preporučio je ministru da ubuduće ne daje izjave kojima se vređa dostojanstvo žena i podržavaju rodni stereotipi.**

Takođe, pridružile smo se inicijativi Ženske platforme za razvoj Srbije za smenu ministra Đorđevića.

Tokom novembra i decembra 2018. godine, FemPlatz je kao partnerska organizacija A11 Inicijative za ekonomska i socijalna prava učestvovala u organizaciji konferencije „Dan posle dana ljudskih prava – gde smo sada?“. Konferencija je realizovana 11. decembra 2018. godine, a saradnice organizacije FemPlatz su organizovale i moderirale Panel III – Merenje ljudskih prava – Kako napredujemo i kako to možemo da merimo? Pored konferencije, Kosana Beker i Biljana Janjić su priredile tekst „Uticaj mera štednje na ženska ljudska prava“ u posebnom izdanju lista Danas.

Tokom 2018. godine, Zavod za unapređenje obrazovanja i vaspitanja akreditovao je našu obuku „**Diskriminacija u obrazovanju – prepoznavanje, postupanje i zaštita**“ (kataloški

broj 23). Obuka je namenjena zaposlenima u obrazovnom sistemu, a akreditovana je za školske 2019/20, 2020/21. i 2021/22. godine.

Sprečavanje nasilja nad ženama

U tematskoj oblasti rodno zasnovanog nasilja fokusiramo se na istraživanja, informisanje javnosti, izgradnju jakih institucija i mehanizama zaštite žena, posebno na nasilje nad ženama koje su marginalizovane u našem društvu. Organizacija FemPlatz ne obezbeđuje direktne usluge podrške ženama koje su u situaciji nasilja, ali radimo u partnerstvu sa različitim organizacijama koje pružaju ovu vrstu podrške.

Femicid

Nasilje nad ženama je globalni fenomen koji utiče na živote žena i devojčica širom sveta. Najekstremniji vid nasilja nad ženama je femicid, odnosno ubistvo žene učinjeno iz mržnje prema ženama, prezira, željom za dominacijom nad ženom i kontrolom nad njenim životom. U Srbiji, kao i u većini zemalja, nije sistematizovano praćenje slučajeva femicida.

Radi boljeg razumevanja i prepoznavanja okolnosti i situacija koje mogu dovesti do femicida i uspostavljanja modela za prikupljanje podatka nastao je projekat „Iskorenjivanje i sprečavanje femicida u Srbiji”.

Rad na istraživanju fenomena i karakteristika femicida u Srbiji je za nas veoma važna tema zato što je neophodno razvijati konkretne mere i mehanizme za procenu rizika od ubistva žene, ali i adekvatno raditi na procesuiranju slučajeva femicida. U junu 2018. godine započele smo primenu projekta „Iskorenjivanje i sprečavanje femicida u Srbiji“ u partnerstvu sa Kućom rodnih znanja i politika i Ženskim istraživačkim centrom za edukaciju i komunikaciju iz Niša. Projekat podržavaju UN Women i Evropska unija u okviru regionalnog projekta Cilj projekta „*Iskorenjivanje i sprečavanje femicida u Srbiji*“ je procena kapaciteta relevantnih aktera za razumevanje dinamike, prirode i oblika femicida, kao i poboljšanje aktivnosti koje doprinose boljoj proceni rizika i efikasnoj intervenciji u prevenciji femicida.

U okviru projekta realizujemo istraživanje koje ćemo sprovesti u nekoliko faza. U prvoj fazi, prikupljamo podatke od relevantnih institucija na lokalnom nivou (centar za socijalni rad, policija, tužilaštvo, različiti pružaoci usluga), kroz uvid u procedure i preduzete aktivnosti kada je u pitanju nasilje nad ženama, intervju sa profesionalcima/kama zaposlenim u istim ustanovama i pružaocima usluga kako bi se stekao uvid u razumevanje nasilja nad ženama, uključujući i femicid. Drugi deo istraživanja obuhvata analizu presuda sa pratećim dokumentima prikupljenim od viših sudova u Srbiji, deset studija slučajeva femicida koji su

učinjani u partnerskom odnosu, uvid u policijske i izvještaje ustanova za sudsku medicinu, dubinske intervjuje sa počiniocima femicida.

Prikupljeni podaci će obezbediti šire informacije o opštim karakteristikama femicida u Srbiji i biće korišćeni za razvijanje modela za prikupljanje podataka o femicidu, modela o istrazi femicida i za izradu operativnih smernica za prepoznavanje rizika, a tokom 2019. godine organizovaćemo i obuke za relevantne aktere, konferenciju i kampanju za informisanje o prirodi i karakteristikama femicida u Srbiji.

Nasilje nad ženama iz posebno osetljivih društvenih grupa

Nastavile smo saradnju sa Inicijativom za prava osoba sa mentalnim invaliditetom MDRI-S na programu sprečavanja nasilja nad ženama sa mentalnim invaliditetom u rezidencijalnim ustanovama, koji realizujemo uz podršku Fonda Ujedinjenih nacija za eliminaciju nasilja nad ženama i devojčicama. U periodu od septembra do kraja decembra 2018. godine, pripremile smo plan zagovaranja i plan komunikacije.

Tokom kampanje 16 Dana aktivizma protiv nasilja nad ženama, objavile smo tri teksta sa ključnim porukama i zagovaračkim ciljevima u ovom programu.

Učestvovala smo na nacionalnoj debati „Nasilje nad ženama i devojčicama u Srbiji – između obaveza i realnosti“, koja je održana 21. maja 2018. godine, Beograd. Konferenciju su organizovali UNDP i Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost, a Biljana Janjić iz FemPlatz-a je govorila u okviru sesije „Da niko ne bude izostavljen – položaj žena iz ranjivih grupa koje su preživele nasilje i njihov pristup mehanizmima zaštite“.

Ekonomski položaj i radna prava žena

U saradnji za A 11 Inicijativom za socijalna i ekonomska prava podnele smo u martu [prilog Međunarodnom ekspertu za strani dug i ljudska prava](#) na temu uticaja mera štednje na ženska ljudska prava u Srbiji.

Republika Srbija je započela fiskalnu konsolidaciju i program strukturalnih reformi u oktobru 2014. godine, a godinu dana nakon toga je usvojila Program reforme upravljanja javnim finansijama 2016-2020. Vlada je pojačala primenu strukturalnih reformi tako što je uključila i transformaciju socijalnog sektora, zadržavajući naglasak na reformi državne uprave, javnih finansija, ekonomije, zajedno sa težnjama ka EU integracijama.

Javni organi izveštavaju da su strukturalne reforme uspešne, ali treba naglasiti da su mnoge usvojene mere imale veoma negativne posledice po žene. Mera kao što je zabrana zapošljavanja u javnom sektoru više pogađa žene, posebno žene iz osetljivih društvenih grupa s obzirom da su one već manje zaposlene ili imaju manje šanse za zapošljavanje. S

druge strane, mere kao što su smanjenje plata u javnom sektoru takođe više pogađaju žene, jer one koje čine najveći broj zaposlenih u javnom sektoru. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku za 2017. godinu, 80% zaposlenih u centrima za socijalni rad su žene, preko 70% zaposlenih u obrazovnom sistemu su žene i oko 70% u pravosudnom sistemu. Važno je naglasiti da je Republika Srbija najveći poslodavac, odnosno da oko 500,000 osoba radi u javnom sektoru. Stopa zaposlenosti žena je 38,1% u poređenju sa 52,8% muškaraca, dok je stopa neaktivnosti žena mnogo izraženija (54,5% za žene i 38,2% za muškarce) što je još jedan od pokazatelja veoma lošeg ekonomskog položaja žena u Srbiji.

Mere štednje, smanjenje troškova administracije u privatnom i javnom sektoru i obezbeđivanje novih investicija se koriste kao izgovori za neusvajanje novog Zakona o rodnoj ravnopravnosti, na koji čekamo više od dve godine. Novi zakon bi trebalo da uvede podsticajne mere za rodnu ravnopravnost u privredi i otvori nove mogućnosti zapošljavanja što bi dovelo do ublažavanja negativnih posledica strukturalnih reformi po položaj i prava žena.

Otpuštanja u javnom sektoru teraju žene na prekarni rad u kojem ne postoji sigurnost zaposlenja, socijalna i zdravstvena zaštita je nesigurna ili ne postoji, radni uslovi su problematični, dok se mogućnosti uspostavljanja ravnoteže između posla i privatnog života sve više smanjuju. Mere štednje i ekonomske mere koje su uvedene, a odnose se na smanjenje ulaganja u socijalni, zdravstveni i obrazovni sistem, takođe, negativno utiču na dostupnost važnih službi podrške, a posledice takvih praksi najviše osećaju žene. Nepostojeće ili nedostupne socijalne i obrazovne usluge podrške stavljaју dodatni teret na žene, zato što pored posla i neplaćenog kućnog rada, žene preuzimaju dodatnu brigu o članovima porodice, jer službe podrške ne postoje ili ne odgovaraju na potrebe građana i građanki.

Sve ove mere najteže pogađaju žene iz društveno osetljivih grupa, koje su izložene višestrukoj diskriminaciji, kao što su žene sa invaliditetom, Romkinje, samohrane majke, žene sa sela, ili žene koje već žive u siromaštvu.

Preuzmite [izveštaj](#) (na engleskom jeziku).

Građansko i političko učešće žena u Srbiji

Učestvovalе smo na **konferenciji „10 godina od stupanja na snagu Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom – put ka punoj primeni“**, koja je održana 17. maja 2018.godine. konferenciju su organizovale Ujedinjene nacije u Srbiji i Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, a naše saradnice su facilitirale radnu grupu na teme poslovne sposobnosti i radnu grupu koja je analizirala izazove u realizaciji prava žena i devojčica sa invaliditetom.

Takođe, učestvovala smo na **dvodnevnom radnom sastanku „Planiranje implementacije projekta: Autonomija, glas i učešće osoba sa invaliditetom“**, 11-12. juna 2018. godine.

U septembru 2018. godine, započele smo **Mentorski program za žene sa invaliditetom** u partnerstvu sa Ženskom mirovnom grupom – Pančevo, a uz podršku UN Women u okviru programa „Autonomija, glas, učešće osoba sa invaliditetom“. Cilj programa je podrška ženama sa invaliditetom za ostvarivanje prava i uspostavljanje novog načina osnaživanja žena sa invaliditetom kroz vršnjačku podršku. Program treba da obezbedi platformu za jačanje glasa, učešća i autonomije žena sa invaliditetom za odlučivanje u svim oblastima. Tokom 2018. godine uradile smo polaznu studiju o raspoloživim mentorskim programima na nacionalnom i međunarodnom nivou. Polazno istraživanje o mentorskim programima za žene sa invaliditetom pokazalo je da su ovakvi programi retki, nedovoljno razvijeni ili nedovoljno vidljivi na nacionalnom i međunarodnom nivou. Prepoznato je da su za mentorine osnovne prednosti mentorstva: praktični saveti, ohrabrenje i podrška, učenje iz iskustva drugih, povećanje društvenog, akademskog, profesionalnog ili ličnog samopouzdanja, osnaživanje za odlučivanje, razvijanje komunikacijskih veština, utvrđivanje ciljeva što daje osećaj usmerenosti za budućnost, kao i vrednost direktne „vršnjačke“ podrške. Koristi od mentorskog programa za mentorke uključuju poboljšanje komunikacije i ličnih veština, razvijanje liderskih i menadžerskih kvaliteta, povećanje samopouzdanja i motivacije, sticanje priznanja, ali i uspostavljanje dugoročnih odnosa. U analiziranim programima prepoznata je neophodnost poštovanja načela izbora, autonomije, solidarnosti, rasta, osnaživanja i razvijanje liderstva.

Nakon polaznog istraživanja, kroz konsultativni proces, izabrale smo deset mentorki, koje su prošle četvorodnevnu obuku: „Znanja i informacije potrebne za sprovođenje mentorskog programa“ (modul 1 održan 17-18. novembra 2018) i „Veštine i načini rada u cilju sprovođenja mentorskog programa“ (modul 2 održan 08.12.2018. u Novom Sadu i 22.12.2018. u Beogradu).

Mentorske sesije sa odabranim mentorinama počinju u 2019. godini.

људска права.

Podržale smo realizaciju prve regionalne konferencije Mreže ... IZ KRUGA – Srbija pod nazivom „Servisi podrške u službi prevazilaženja traume nasilja u porodici i planiranje unapređenja reproduktivnog zdravlja“. U sesiji „Nasilje nad ženama sa invaliditetom“ predstavile smo položaj žena sa mentalnim invaliditetom koje se nalaze na smeštaju u rezidencijalnim ustanovama i specifičnosti rodno zasnovanog nasilja kojem su izložene.

Nakon konferencije organizovana je promocija poštanske markice sa likom Lepojke Čarević Mitanovski, aktivistkinje za prava žena sa invaliditetom. U izradi poštanske markice učestvovalе su organizacije FemPlatz, Iz kruga Beograd, Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom i Ženski centar Užice, a podršku je obezbedio Tim Ujedinjenih nacija za

---

Naši donatori u 2018. godini bili su UN Women Srbija, CIVICUS, kao i pojedinci/pojedinke koji/e su podržali naš rad i razvoj.

U 2018. godini uplaćena su ukupna sredstva u iznosu od 54.000 EUR, a na realizaciju programskih aktivnosti i operativne troškove potrošeno je 25.150 EUR. Od tog iznosa, 70% sredstava utrošeno je na programske aktivnosti (obuke, seminari, istraživanja, promocija), a 30% na operativne troškove (kancelarija, upravljanje, administracija).

Tekstovi u medijima:

- Materice u ulozi glavnog negativca, intervju Kosana Beker, o bebi-sloganima, populacionoj politici, radnim pravima žena, izmenama Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom <https://www.pancevo.city/na-granici/materice-u-ulozi-glavnog-negativca/>

- Osmi mart – nekad i sad, autorke Maja Mirkov i Kosana Beker - <https://www.pancevo.city/nvo/osmi-mart-nekad-i-sad/>